

Sláma, Bohumil

Studijní pobyt na Central European University ve Vídni

Sacra. 2024, vol. 22, iss. 1, pp. 61-65

ISSN 1214-5351 (print); ISSN 2336-4483 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.80250>

Access Date: 02. 08. 2024

Version: 20240801

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Studijní pobyt na Central European University ve Vídni

Bohumil Sláma, FF MU, Ústav religionistiky

e-mail: 502598@mail.muni.cz

Mému rozhodnutí vyjet na program Erasmus+ předcházela řada vnitřních monologů a neutuchajícího zvažování, zda studijní pobyt do zahraničí vůbec podniknout. Central European University (dále jen CEU) má totiž pověst značně prestižní univerzity s reputací selektivní instituce, což ve mně z počátku vyvolávalo pochybnosti nad sebou samým, potažmo svými studijními a akademickými schopnostmi. Přestože jsem s náročností studia počítal již před samotným výjezdem, skutečnost mě překvapila a předčila má očekávání v mnoha ohledech. Idea o bezstarostném Erasmusu, plném radovánek a poznávání jak Vídně, tak i celého Rakouska, začala částečně pomasínat po prvních dvou týdnech strávených na kampusu CEU.

Navzdory výzvam, kterým jsem čelil, nemohu výjezdu litovat. Chtěl bych touto cestou povzbudit všechny, kteří nad zahraničním studijním pobytem uvažují, aby se nenechali nikterak odradit ať už skutečnými, či jen domnělými negativními očekáváními.

Byrokratické výzvy spojené s výjezdem

Příprava dokumentace a administrativní procesy spojené s Erasmem se díky rozsáhlé a efektivní digitalizaci zdají být pravděpodobně jednodušší než v minulých letech, ale i tak se jedná o vyčerpávající „byrokratický kolotoč“, který k úspěšnému zvládnutí vyžaduje dostatečnou dávku energie, odhodlání a psychické odolnosti. Díky srozumitelným návodům Centra zahraniční spolupráce MU (dále jen CZS) je jednoduché si vše připravit bez větších potíží. Samotná kompletace dokumentů sice není nijak složitá, každopádně bych si na tento proces vyčlenil dostatek času, neboť opakovaná výměna všech formulářů a jiných rukopisů, které musí být podepsány všemi stranami trvá dle mé zkušenosti, ale i názorů dalších studentů, obvykle déle než několik týdnů.

Abych mohl během svého pobytu pracovat na diplomové práci, a tudíž za tuto činnost obdržet na konci trimestru kredity, musel jsem si najít na CEU osobu, která se mnou bude postupy diplomové práce konzultovat a na konci pobytu mi potvrdí tzv. Research Report.¹ Snaha kontaktovat někoho na CEU zvenčí však představovala z počátku skoro nadlidský úkol. Po oslovení snad všech, kteří by potenciálně mohli být mými konzultujícími, jsem ani po pár týdnech stále netušil, zda adresátům zprávy vůbec přišly v pořádku, natož jestli bude někdo z vyučujících na Department of History ochotný vést diskuse nad prací, která má s historickými přístupy ke zkoumání religiozity pramálo společného. Tuto zdánlivě neprekonatelnou překážku zdolala až Mgr. Jana Valtrová, Ph.D., které se podařilo kontaktovat

¹ Mjoi konzultantkou na hostující univerzitě se nakonec stala prof. Nadia Al-Bagdadi, Ph.D., které patří mnoho díky za užitečné podněty, poznámky a vhledy, jež rozšířily mé nazírání na problematiku v připravované diplomové práci.

organizační referenty na Center for Religious Studies. Díky jejímu úsilí, kterého si velmi vážím, jsem byl schopen s odpovědnými osobami na pracovišti navázat spojení. Do poslední chvíle jsem nicméně neměl ponětí, zda bude možné, abych na svém výzkumu pracoval, neboť mně nebyl potvrzen Research Plan, který si CZS vyžádalo. Nakonec v tomto případě dopadlo vše k mé spokojenosti. Následná komunikace s CEU a jejími členy byla velmi snadná a plodná, ačkoli stále nevím, kde při původních pokusech o kontakt mohla nastat chyba.

Bydlení a pobývání ve Vídni

Jak jsem již zmínil, do poslední chvíle jsem zvažoval, zda se na Erasmus vydat, což bezprostředně doprovázelo (očekávatelné) potíže při hledání ubytování. Ve Vídni je sice spousta poskytovatelů studentského a dostupného bydlení, ale v době, kdy jsem se definitivně rozhodl, že pobyt skutečným,² byly koleje kompletně obsazené a individuální ubytování se soukromím se pohybovalo okolo částky 600 EUR za měsíc, což by představovalo celou sumu měsíčního stipendia. Při takových finančních podmínkách by se pro mě stal studijní pobyt nedostupným. Na poslední chvíli se na mě však usmálo štěstí a ozvali se mi ze společnosti Wihast s nabídkou lůžka ve společném pokoji na koleji vzdálené asi 10 minut cesty hromadnou dopravou od centra města a 40 minut cesty od kampusu CEU. Mít spolubydlícího sice znamenalo příslib levného ubytování,³ ale zároveň to přinášelo diskomfort a neshody v každodenních záležitostech. Na neshodách s mým osmnáctiletým spolubydlícím z Německa – a snaze se mu co nejvíce vyhybat – však zpětně hodnotím pozitivně především to, že jsem více času strávil jak poznáváním Vídně, tak produktivně stráveným časem v knihovně CEU, úžasných kavárnách s dobrou výběrovou kávou či starobylé knihovně kampusu Vídeňské univerzity.

Co se týče dopravy do Vídně, tak lepší a jednodušší možnost si snad na Erasmus ani nedovedu představit. Vlakové a autobusové spoje jsou pohodlné, rychlé a v určité denní časy i velmi levné, přičemž cesta vlakem z Brna trvá zhruba hodinu a půl. Během pobytu jsem potkal studentky z Bratislavy, které do Vídně běžně na univerzitní kampus dojížděly. A vzhledem k poměrně vzdálenosti slovenské metropole předpokládám, že by nebylo nemožné pravidelně cestovat na lekce během Erasmu také z Brna, nebo dalších částí České republiky, a vyhnout se tak potížím s hledáním bydlení ve Vídni. Tento scénář si však neumím zcela představit jak z finančních důvodů, tak především kvůli absenci zakoušené atmosféry Vídně či samotné „erasmácké“ zkušenosti, o kterou musí být všichni ti, již se takto rozhodnou, jednoduše připraveni. Myslím tedy, že je Vídeň vhodným kompromisním řešením pro každého, kdo nezvládá daleké cesty, velké změny a odloučení od rodiny, ale zároveň touží zažít studijní pobyt v zahraničí během let strávených na vysoké škole. V důsledku dobré dopravní dostupnosti si je tak kdykoli možné z Vídně „odskočit“ zpět do České republiky, ale zároveň si vyzkoušet studium na kvalitní

² Toto rozhodnutí jsem učinil na přelomu července a srpna 2023, přičemž samotný trimestr v době mého studijního pobytu na CEU začínal již 4. září 2023. Na to, abych si zajistil ubytování v řádně stanovený čas, tedy ještě před začátkem akademického roku, jsem tudíž měl velmi omezenou lhůtu.

³ Měsíčně jsem tak za lůžko ve společném pokoji s vlastním sociálním zařízením platil 311 euro, tudíž jsem si vydaje spojené se svým pobytem financoval stipendiem, vlastními úsporami a občasnou podporou rodiny.

mezinárodní univerzitě s americkou i rakouskou akreditací, vysokou diverzitou studujících z celého světa, kde rovněž působí přední odborníci v mnoha oborech vědy a výzkumu.

Ze zkušenosti tak musím říct, že je Vídeň město, které stojí za návštěvu nejen v období, kdy mu dominují vánoční trhy. Také již zčásti rozumím, proč je považováno za jedno z nejhodnějších měst k žití. Příležitostí a aktivit je tu nespočetně mnoho, tudíž si myslím, že se tu nikdo nudit rozhodně nemůže. Zejména pak pro milovníky historie, architektury, galerií a muzeí je Vídeň opravdovou baštou. Naopak noční život zde, například ve srovnání s Prahou tolik pestrý není, což mě však upřímně nikterak nezasahovalo. Zmiňuji to pouze jako přátelské varování pro všechny, kteří by mohli být v tomto ohledu nemile překvapeni. Sice jsem ve Vídni strávil necelé čtyři měsíce, stále však nejsem přesvědčen, že jsem ji skutečně detailně poznal. Svému minulému „já“ bych tak vzkázal, aby si pobyt prodloužilo nejméně o další trimestr.

Během svého pobytu jsem nebyl vystaven žádnému „kulturnímu šoku“, tak jako by se dalo čekat od jiných destinací, kam je prostřednictvím programu Erasmus+ možné vycestovat. Společnost a kultura jsou v Rakousku a České republice takřka stejné, a tak jsem si během procházek po Vídni připadal skoro „jako doma“. Specifikum představuje „pouze“ 10. distrikt, kde sídlí i CEU. Této oblasti dominují především přistěhovalci z oblasti Blízkého východu, tudíž se v mnohém liší od dalších čtvrtí Vídne. Bylo nesmírně zajímavé pozorovat obchody a restaurace, které své zákazníky poutají cedulemi s nápisy v arabštině, a ještě zajímavější byly mé myšlenky nad tím, zda by bylo něco takového možné v České republice a jaké by to mělo odezvy v širším společenském a politickém dění.

Studium a (ne)religionistika na CEU

Již při výběru kurzů, tedy sestavování vlastního formuláře Learning Agreement⁴ před samotným odjezdem na hostující univerzitu, jsem byl poměrně nemile překvapen, ukázalo se, že není na CEU dle mého soudu věnováno mnou studovanému oboru příliš mnoho pozornosti. Religionistika se na CEU nedá studovat v jednooborovém studijním plánu, ale zájemci o ni se jí mohou různými způsoby zabývat především prostřednictvím získání tzv. Advanced Certificate in Religious Studies v rámci magisterského a následujícího doktorského stupně studia. V tomto konkrétním případě to znamená, že je „náboženství“ studováno na CEU zejména z historické perspektivy, totiž specializací a certifikací při oboru historie. Naopak výzkumu, a tudíž nabídce kurzů, v návaznosti na náboženství v dalších badatelských kontextech mnoho pozornosti věnováno není, přestože Center for Religious Studies usiluje o interdisciplinaritu.

Ponevadž má Ústav religionistiky v Brně smlouvu s Department of History, pod který Center for Religious Studies vesměs spadá, bylo pro mne zavazující dodržet podmínku získání minimálně poloviny kreditů, anebo poloviny všech zapsaných kurzů právě z historie. O svém umístění na pracoviště historie jsem však nebyl s předstihem seznámen, a protože se můj výzkumný zájem pohybuje zejména v polích sociologie a antropologie náboženství, konkrétně v souvislosti se studiem islá-

⁴ Learning Agreement je studijní plán, který si studenti sestavují před odjezdem na hostující instituci.

mu, při seznámení s touto novinou jsem pocítil mírné zklamání. První překvapení v každém případě však nastalo těsně před začátkem mého pobytu, kdy už i tak velmi úzký seznam kurzů s religionistickou tematikou prošel signifikantním zúžením – respektive řada kurzů v období podzimního trimestru, kdy jsem ve Vídni pobýval, nebyla vypisována. V souvislosti s tímto neočekávaným vývojem a také v důsledku výše zmíněné podmínky, mi tudíž nezbývalo nic jiného než si zapsat kurzy, které s religionistikou nikterak nesouvisely, anebo se studiem náboženství zabývaly jen velmi okrajově. Nakonec jsem si tedy zapsal předměty: *Inclusion and Exclusion Perspectives on Humanity and Race in Modern European History of Ideas and Science, Museum and Public History, Queer Theory* a paralelně *Working on Thesis*. Zejména poté kurz *Queer Theory* se ukázal být v mnohých ohledech neuvěřitelně obohacující, přičemž zásluhy za tento fakt náleží prof. Esztér Timár, Ph.D., z Department for Gender Studies a jejímu poutavému přednesu, a ještě poutavější problematice.

Na tomto místě tedy některým čtenářům zprávy může vystávat otázka: *má pro studující religionistiky smysl vyjet na Erasmus zrovna na CEU?* Pokud se specializujete na výzkum religiozity či náboženství z historické perspektivy, tak bych řekl, že rozhodně ano, neboť mi v tomto směru přišla nabídka kurzů dostatečně uspokojivá a bohatá, přestože mou osobní potřebu v důsledku odlišných výzkumných zájmů plně nabídka neutišila. V opačném případě bych si důkladně dopředu zjistil, jaké kurzy se budou vypisovat a zda se tento seznam protíná s vašimi akademickými nebo alespoň osobními zájmy. Případně bych doporučil s dostatečným předstihem kontaktovat osoby, které mají organizaci kurzů a katalog předmětů na starosti.⁵

Dále bych – a to již obecně – byl velmi střídmý při řešení otázky množství zapsaných kurzů, neboť je zde práce na kurzech soustředěna zejména na období během trimestru. Vyučující očekávají od studentů vysokou míru interakce a připravenosti na jednotlivé lekce, s čímž jsem z počátku v důsledku jazykové bariery trochu zápasil. Zároveň, objem četby, kterou musí studenti zvládat, je dosti vyčerpávající, a tak bych spíše doporučil variantu, kterou jsem se vydal já, tedy psaní diplomové práce s menším množstvím zapsaných kurzů. Ačkoli tedy svůj pobyt na CEU považuji za jednoznačně obohacující zkušenost v mnoha aspektech, tak bych zrovna tuto instituci nedoporučoval nikomu, kdo by si Erasmus obecně idealizoval jakožto pobyt plný prohýřených nocí anebo příležitost ke konstantnímu cestování například Rakouskem. Podobná představa sice bývá obecně rozšířená, avšak s realitou mnohdy příliš nekoresponduje. Studium na CEU je skutečně náročné, a to i podle vyprávění nejen dalších studentů, jež zde v současnosti jsou nebo v minulosti byli na Erasmu, ale i ze svědectví osob, které navštěvují univerzitu v denní (prezenční) formě studia.

Poznámky na závěr

Jakkoli si uvědomuji, že výše předložená reflexe mé vlastní zkušenosti s Erasmem na CEU ve Vídni může obsahovat značnou dávku skepse a pesimismu, nechtěl

⁵ Tento krok bych tak činil ihned po výběrovém řízení na danou instituci čili ještě před schvalováním formuláře Learning Agreement.

bych, aby se studenti, kteří se rozhodují podniknout tuto cestu do zahraničí, nechali zprávou odradit. Pokusil jsem se příspěvkem spíše poukázat na aspekty, které mohou Erasmus na nejrozličnějších rovinách doprovázet, a na co tím pádem dbát, aby vše dopadlo co možná nejlépe pro zájemce o zahraniční studijní pobyty. Rozhodně bych obecně na Erasmus, ale i konkrétně na CEU a do Vídně vyjel znovu. Tentokrát bych však přípravě před výjezdem zpětně věnoval poněkud více úsilí, které by mohlo předejít nemilým překvapením. Z Erasmu si tak odnáším kromě řady úžasných zážitků, nově navázaných kontaktů a přátelství, zejména také posun v jazykové kompetenci vycházející z mého neustálého obklopení skvělou angličtinou. Právě vytříbení jazykových dovedností vnímám vedle získaných teoretických znalostí za neocenitelný přínos, kvůli němuž se na zahraniční studijní pobyt jednoznačně vyplatí vyrazit.